

IACL Konferansı
Ankara, Türkiye

Stokholm Konferansının 50. yıl dönümünde

**Çevre, İklim Değişikliği ve
Anayasacılık**

20 - 21 Ekim 2022

Organizasyon

- Uluslararası Anayasa Hukuku Derneği (IACL)
- Türkiye Barolar Birliği
- Çankaya Belediyesi
- Anayasa Hukuku Araştırmaları Derneği (Anayasa-Der)
- Uluslararası Karşılaştırmalı Çevre Hukuku Merkezi (CIDCE)

CENTRE
INTERNATIONAL de
DROIT
COMPARÉ de l'
ENVIRONNEMENT

Stokholm Konferansının 50. yıl dönümünde
ÇEVRE, İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE ANAYASACILIK

20-21 Ekim 2022
Ankara, Türkiye

Yer: Türkiye Barolar Birliği, Avukat Özdemir Özok Kongre ve Kültür Merkezi

Adres: Oğuzlar Mahallesi, Av. Özdemir Özok Sokak, No:8, 06520 Balgat - Ankara

Arka Plan

İklim değişikliği günümüzde hukuk dahil hemen her şeyi etkileyen küresel bir kriz haline gelmiştir. Gerçekten de, iklim değişikliği ve diğer çevresel meseleler, mevcut hukuki araçların ve önlemlerin bununla yüzleşme ve mücadelede ne ölçüde gerekli ve etkili olduğu sorusunu gündeme getirmiştir. İnsan varlığı doğadan ayrı düşünölemeyeceği için çevre de "yaşam hakkı"nın bir parçasıdır. İnsan onuruna yaraşır bir yaşam hakkının korunması ancak biyolojik çeşitliliğe dayalı ekolojik olarak dengeli bir doğada mümkündür. Günümüzün en önemli sorunlarından biri, çevrenin tahribine bağlı olarak biyolojik çeşitliliğin yok olmasıdır.

Çevrenin hem ulusal hem de uluslararası ölçekte tahribatı ve bu tahribattan kaynaklanan iklim krizi, ülke içinde sosyo-ekonomik açıdan en dezavantajlı grupları ve küresel ölçekte de daha yoksul ülkeleri olumsuz etkilemektedir. Bir başka ifadeyle, iklim krizi ve diğer çevresel zorluklar hem yurtiçinde hem de dünya çapında eşitlik ve adalet sorunları yaratmaktadır. İklim değişikliğinden en az sorumlu olanlar, iklim krizinin etkileriyle en çok karşı karşıya kalanlardır. Çevresel sorunlar ile yerel ve küresel çapta yaşanan iklim krizi sürdürülebilir kalkınma ile de yakından ilişkilidir. Çevresel krizin ortaya çıkmasında ve derinleşmesinde devletlerin ekonomik büyüme ve kalkınma politikalarının payı büyüktür.

Çevreyi koruma ve geliştirme mücadelesine yönelik ilk uluslararası girişim olan Stockholm Konferansı'nın 50. Yıldönümünü kutlarken, bu konferansta hak ve özgürlükler, eşitlik, adalet ve demokrasi üzerinde yıkıcı bir etki yaratan çevre krizinin ulusal ve küresel etkileri anayasa hukuku perspektifinden tartışılacaktır.

İklim değişikliği tüm dünyada ekonomik, toplumsal, kültürel, teknolojik ve çevresel menfaatlerle ilgili sayısız sorun yaratmaya ve bu sorunları derinleştirmeye devam ederken, bu konunun anayasa hukuku alanındaki yerini ve önemini incelemek ve tartışmak büyük önem taşımaktadır.

Gerçekten de, anayasalar, anayasacılık ve çevre sorunları arasındaki ilişki dikkat çekmekte; bu ilişki anayasaların ve çevresel anayasacılığın doğanın ve ekosistemin korunması ve iyileştirilmesindeki rolü, iklim krizinin olumsuz sonuçlarının aşılmasında hukuk devleti ve refah devletinin yeri, çevresel sorunların demokrasiye etkisi gibi önemli soruları gündeme getirmektedir.

Bu konferans, anayasa hukuku alanında çalışanların bu konuda görüş alışverişinde bulunmaları için yararlı ve canlı bir ortam yaratmayı amaçlamaktadır.

Özet Program

1. Gün (20 Ekim 2022)

Açılış Konuşmaları (10.00-10.30)

Açılış Bildirisi (10.30-11.00)

Panel 1: Anayasal Demokrasi ve Çevresel Haklar (11.00-12.30)

Panel 2: Çevresel Adalet: Anayasa Yargısı ve Çevresel Yargı (13.30-15.15)

Panel 3: İklim Değişikliği, Anayasa ve Özgürlükler (15.45-17.30)

2. Gün (21 Ekim 2022)

Panel 4: Hukuk Devleti, Refah Devleti ve Çevresel Devlet (10.00-11.15)

Panel 5: İklim Değişikliği ve Sürdürülebilir Kalkınma (11.45-13.15)

Genç Araştırmacılar Özel Paneli : Gelecek Kuşakların Hakları ve Küresel Anayasacılık (14.15-16.15)

Kapanış (16.30-17.30)

20 Ekim 2022
Perşembe

PROGRAM

10.00-10.30-Açılış Konuşmaları

- Adrienne Stone (IACL Başkanı)
- Erinç Sağkan (Türkiye Barolar Birliği Başkanı)
- Alper Taşdelen (Çankaya Belediye Başkanı)

10.30-11.00-Açılış Bildirisi:

- İbrahim Kaboğlu (Anayasa Hukuku Araştırmaları Derneği Başkanı ve TBMM Üyesi)
Anayasa hukukunun üçüncü ayağına doğru: (kurumsal anayasa hukuku ve özgürlükler anayasa hukukundan sonra) çevresel anayasa hukuku: gerçeklik mi, yoksa ütopya mı?

11.00-12.30- Panel 1: Anayasal Demokrasi ve Çevresel Haklar

Oturum Başkanları: Bertil Emrah Oder (Koç Üniversitesi, Türkiye)

Didem Yılmaz (Bahçeşehir Üniversitesi, Türkiye)

- James May (Delaware Hukuk Fakültesi, ABD)
Sağlıklı Çevre hakkının gelişimi ve uygulanması
- Daniel Bonilla Maldonado (Los Andes Üniversitesi, Kolombiya)
Doğanın Hakları: Kavramsal Mimari
- Michel Prieur (CRIDEAU Akademik Direktörü ve CIDCE Başkanı, Limoge Üniversitesi, Fransa)
Çevre Savunucularının Hakları

12.30-13.30 Öğle Yemeği

13.30-15.15- Panel 2: Çevresel Adalet: Anayasa Yargısı ve Çevresel Yargı

Oturum Başkanları: Helle Krunke (Kopenhag Üniversitesi, Danimarka)

Ali Ulusoy (Ankara Üniversitesi, Türkiye)

- Merris Amos (Queen Mary Üniversitesi, Birleşik Krallık)
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde iklim davaları: Olasılıklar ve sorunlar
- Véronique Boillet (Lozan Üniversitesi, İsviçre) ve Clémence Demay (Lozan Üniversitesi, İsviçre)
İklim konularında yakın tehlike: AIHM içtihadı karşısında iki İsviçre davası
- Wei Cao (Çin Renmin Üniversitesi, Çin)
İklim değişikliği bağlamında Çin mahkemelerinin yargısal aktivizmi
- Badrinath Rao (Kettering Üniversitesi, ABD)
İklim adaletine ilişkin anayasal yaklaşımlar: Hindistan anayasa hukukundan dersler

15.15-15.45- Kahve Arası

20 Ekim 2022
Perşembe

20 Ekim 2022
Perşembe

15.45-17.30- Panel 3: İklim Değişikliği, Anayasa ve Özgürlükler

Oturum Başkanları: Jose Maria Serna (Meksika Ulusal Özerk Üniversitesi, Meksika)

Anna Jonsson Cornell (Uppsala Üniversitesi, İsveç)

- Lynda Collins (Ottawa Üniversitesi, Kanada)
İklim değişikliği ve ekolojik okuryazar anayasa
- Tania Groppi (Sienna Üniversitesi, İtalya)
Anayasa önemli mi? Çevre, anayasa değişiklikleri ve mahkemeler üzerine
- Nabeela Siddiqui (CHRIST,, Hindistan)
Çevre ile din arasında gidip gelmek: Hindistan'da bir Ganj Nehri hikayesi
- Serkan Köybaşı (Bahçeşehir Üniversitesi, Türkiye)
İklim değişikliğiyle mücadele için hak ve özgürlükleri yeniden düşünmek

10.00-11.15- Panel 4: Hukuk Devleti, Refah Devleti ve Çevresel Devlet

Oturum Başkanları: Adrienne Stone (IACL Başkanı, Melbourne Üniversitesi, Avustralya)
Michel Prieur (CIDCE Başkanı, Limoges Üniversitesi, Fransa)

- Marek Zubik (Varşova Üniversitesi, Polonya)
Polonya Anayasasında çevreye bakma yükümlülüğü
- Xavier Groussot (Lund Üniversitesi, İsveç) ve Sanja Bogojevic (Oxford Üniversitesi, Birleşik Krallık)
İklim değişikliği zamanlarında hukuk devleti ve olağanüstü hal: Avrupa perspektifi
- Gloria Marchetti (Milan Üniversitesi, İtalya)
İtalya'da çevrenin korunmasına ilişkin değişiklikler: Ekonomik ve sosyal haklara etkisi

11.15-11.45- Kahve Arası

21 Ekim 2022
Cuma

11.45-13.15- Panel 5: İklim Değişikliği ve Sürdürülebilir Kalkınma

Oturum Başkanları: Kasım Akbaş (Türkiye Barolar Birliği)

Pablo Riberi (Ulusal Cordoba Üniversitesi, Arjantin)

21 Ekim 2022
Cuma

- Ngozi Finette Unuigbe (Benin Üniversitesi, Nijerya)
İklim değişikliğinin sürdürülebilir kalkınmaya etkisi: Yerli halkla düşünmek
- Christina Akrivopoulou (Helen Açık Üniversitesi, Yunanistan), Ioanna Pervou (Helen Açık Üniversitesi, Yunanistan) ve Stella Christoforidou (Helen Açık Üniversitesi, Yunanistan)
Göçebeler ve vatandaşlar arasında. İklim değişikliği, göç ve devletin unsurları
- Sharon Pia Hickey (Uluslararası IDEA)
Sürdürülebilir kalkınma için anayasa tasarımı: Son kurumsal yenilikler
- Pasquale Policastro (Szczecin Üniversitesi, Polonya)
Ulusötesi vatandaşlık, eğitim ve kamu hizmetleri: Çölleşme ve iklim değişikliğiyle mücadelede Sahel'in büyük yeşil duvarı içinde 15 yıllık deneyim: Anayasal siyasa üzerine anayasal bir analiz ve öneriler

13.15-14.15 Öğle Yemeği

14.15-16.15- Genç Araştırmacılar Özel Paneli : Gelecek Kuşakların Hakları ve Küresel Anayasacılık

Oturum Başkanları: Selin Esen (Ankara Üniversitesi, Türkiye)

Susanna Mancini (Bologna Üniversitesi, İtalya)

- Çiğdem Serra Uzunpınar (Ankara Üniversitesi, Türkiye)
Kültürel mirasın korunması ve iklim değişikliği: İnsan hakları temelli yaklaşım yokluğu
- Francesco Gallarati (Genoa Üniversitesi, İtalya)
Bugünkü kuşakların gelecek hakları: Çevresel anayasacılıkta bir paradigma kayması mı?
- Willy Mounom Mbong (Dschang Üniversitesi, Kamerun)
Fransızca konuşan kara Afrika'da anayasa hukuku ve gelecek kuşakların korunması
- Andrea De Petris (Uluslararası Çalışmalar Üniversitesi, İtalya)
Haklar ve özgürlükler öznesi olarak gelecek kuşaklar: Yeni bir anayasa dogmatığı
- Agnes Lux (Macar Bilimler Akademisi, Macaristan)
Macar kamudenetçisinin perspektifinden bir anayasal hukuki savunma aracı olarak gelecek kuşakların anayasal hakları ile çocuk hakları arasında nasıl bir bağlantı var?
- Kardelen Altun (Ankara Üniversitesi, Türkiye)
Ekolojik kuşaklararası adalet konusunda anayasa yargısının rolü
- Julian Boer (Utrecht Üniversitesi, Hollanda)
Gelecek kuşakların çıkarlarının mahkemeler tarafından korunmasının anayasal sınırları

21 Ekim 2022
Cuma

21 Ekim 2022

Cuma

16.15-16.30- Kahve Arası

16.30-17.30- Kapanış

IACL Konferansı
Ankara, Türkiye

Stokholm Konferansının 50. yıl dönümünde
Çevre, İklim Değişikliği ve Anayasacılık

20 - 21 Ekim 2022